

MAGYAR SIKETNÉMA-OKTATÁS

A „SIKETNÉMA-INTÉZETI TANÁROK ORSZ. EGYESÜLETÉNEK“ HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik havonta.

Szerkeszti:
SCHULMANN ADOLF
egyesületi titkár.

Előfizetési ára egyesületi tagoknak a havi fizetés $\frac{1}{12}$ 0/a.
Másoknak e lapszám ára 10,000 K.

TARTALOM: A gyógypedagógiai tanárok orsz. nagygyűlése. — Hangkapcsolódások a magyar beszédben, különös tekintettel a siketnémák hangos beszédére. II. (*Istenes Károly.*) — A vakok intézeteinek szervezete, fejlettségi állapota, különös tekintettel a vakok budapesti kir. orsz. intézetére. II. (*Herodek Károly.*) — Adatok a siketnéma gyermekek orvosi vizsgálatához. III. közl. (*Dr. Bárczi Gusztáv.*) — Szemle. — Hivatalos rész. — A mi gyászunk. — Különfélék. — Szerk. üzenetek.

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában!
Amen.

A gyógypedagógiai tanárok orsz. nagygyűlése.

Az az évek óta folyó eredménytelen küzdelem, amelyet a gyógyped. tanárság erősen leromlott anyagi helyzetének a megjavításáért vívott, országos nagygyűlés megtartására készítette tanárságunkat. A nagygyűlés f. évi április hó 10-én folyt le a siketnémák budapesti áll. intézetében impozáns és komoly keretek között. A fővárosi tanárság teljes számban, a vidékiek is majd száz százalékban voltak jelen, élénk bizonyoságául annak, hogy a státus állapota immár oly veszélyes mélypontra áll, amely már magát az ügyet is a leg-súlyosabban érinti.

A nagygyűlés lefolyása. *Herodek Károly*, a nagygyűlést előkészítő-bizottság elnöke a magyar Hiszekegy elmondása és rövid üdvözlés kapcsán megállapítja, hogy a magyarorsz. gyógyped. intézetek valamennyien képviselve vannak és így a szabályszerű megalakulás feltételei megvannak. Felhívja a nagygyűlést, hogy alakuljon meg és válassza meg tisztviselőit.

Nagy Péter (Vác) ajánlja, hogy elnökül *Herodek Károly*, alelnökkül *Éltes Mátyás* és *Istenes Károly*, titkárokul *Schulmann Adolf*, *Lett József* és *Szabó Károly*, előadóul *Puha László*, jegyzőkül *Keményffy Károly* és *Szlavkovszky Endre* választassék meg.

Herodek Károly a nagygyűlést megalakultnak jelenti ki, tisztviselőtársai nevében is köszöni a bizalmat. Üdvözli *dr. Hoór Károly* min. o.-tanácsost, a kultuszminisztérium képviselőjét, továbbá *Berkes János* orsz. szakfelügyelőt, *Borbély Sándort*, a S. I. T. O. E. elnökét és *Skultéty Lajost*, a Gyp. T. O. E. elnökét. Elnöki megnyitójában a gyűlés indító okait vázolja. (Ezeket itt bővebben nem fejtegetjük, mert a kérvény szövegében kifejezésre jutnak.)

Puha László ismerteti azt a széleskörű mozgalmat, amelyet a budapesti sn.-int. tanártestülete ez ügyben kifejtett, a kecskeméti és váciak mozgalmát,

az összes vidéki intézetek hangulatát, az előkészítő-bizottság munkálatait, végül határozati javaslatot, illetőleg az annak szellemében készült kérvényt terjeszti elő.

A kérvény szövege:

„A magyar gyógypedagógiai intézetek tanárainak 1924. április 10-én, Budapesten tartott kongresszusa egyhangulag hozott határozatával a következő alázatos kérelmet bátorkodik Nagyméltóságod elé terjeszteni:

a) *Méltóztassék a gyógypedagógiai tanárok státusát, az automatikus előlépés biztosítása mellett és az összes közszolgálati évek tekintetbe vételével olyképp rendezni, hogy a tanárok 1—5 évi szolgálattal a X-ik, 6—10 évi szolgálattal a IX-ik, 11—16 évvel a VIII-ik, 17—23 évvel a VII-ik, a 24-ik szolgálati évtől kezdődőleg pedig a VI-ik fizetési osztályba soroltassanak, továbbá, hogy a státus $2\frac{1}{2}\%$ -a az V-ik fizetési osztályba neveztessek ki;*

b) méltóztassék részünkre a törvény által biztosított kor- és igazgatói pótlékainkat, melyeket a fizetés egységesítési rendelet kárpótlás nélkül megszüntetett, újból visszaállítani.

Az itt előadott alázatos kérelmeinket a következő érvekkel vagyunk bátrak megokolni:

a) A gyógypedagógiai tanárok fizetésügye majdnem egy századig (1802—1897-ig) a középiskolai, majd 1897-ben a tanítóképzőintézeti tanárokéval egyenlően, később a polgári iskolai tanárokénál jobban, még később ezekkel egyformán állott. Jelenleg azonban, — dacára a munkaszolgáltatás hatványozottan nagyobb értékének, magasabb előképzettségünknek, annyira süllyedt, hogy a gyógypedagógiai tanárok nagy százaléka rosszabb anyagi helyzetben van ma, mint ugyanannyi szolgálati idővel bíró elemi iskolai tanító.

Ennek a szembetűnő visszafejlődésnek okát abban a rendszerben véljük megtalálni, hogy státusunkra is az úgynevezett százalékos és nem az automatikus előléptetés van érvényben.

A gyógypedagógiai intézeteknél ugyanis az a helyzet, hogy a háborús évek alatt és az azt követő általános gazdasági leromlás miatt az utolsó tíz évben — mert sem új intézetek nem keletkeztek, sem a meglévők belterjesen nem fejlődhettek, új tanári állások nem szerveztettek. Minthogy tehát új állásokra szükség nem volt, s e miatt 4 éven át a tanárképző is szünetelt, a tanárszükséglet pótlására 1914. év óta összesen csupán 16 új tanár neveztetett ki. Ez a 16 tanár pedig az utóbbi 10 év alatt a hősihalált halt, elhunytak és nyugalomba vonultak pótlására sem volt elegendő, annál kevésbé volt alkalmas arra, hogy a státus arányosítása esetén, a tanárok anyagi helyzetét kedvezőbbé tegye. *Ebből a megállapításból nyilván következik, hogy a százalékos előlépés érvénye mellett státusunk ezután is oly stagnációra volna i telve, — mert számbavehető létszámszaporulat nincs — hogy 15—20 évi szolgálat után sem számíthat a gyógypedagógiai tanár magasabb fizetési osztályba való előlépésre. Ezzel a körülménnyel magyarázhatjuk meg azt is, hogy tanárjelöltjeink — bár*

itt a lehető legkedvezőbb körülmények között folytathatják tanulmányaikat, mert anyagi ellátásukról az állam gondoskodik — mégis elhagyják a gyógy-pedagógia területét és helyette előmenetel tekintetéből a biztosabb, a munka szempontjából pedig a hasonlíthatatlanul könnyebb elemi iskolai tanítói pályán helyezkednek el.

A státusunkra nézve egyedül méltányos és igazságos automatikus előléptetési rendszer megvalósítása esetén, eltűnnék az a sérelem is, amely a gyógypedagógiai tanárokon az 1918-iki Károlyi-féle kormányzat idején esett. Akkor ugyanis a tanárokon kívül minden más tisztviselői ágazatban oly nagymérvű előléptetés történt, hogy a tisztviselőknak jóval több, mint a fele jutott — sok esetben két fizetési osztállyal is — kedvezőbb anyagi helyzetbe. Ezzel szemben a tanárok, az 1918-iki általános előléptetésből kimaradtak és csak a forradalmak lezajlása után részesültek valamelyes előléptetésben, amely azonban már meg sem közelítette az általános tisztviselői előléptetéseket. Ezen körülmény a gyógypedagógiai tanárok nehéz anyagi helyzetét már ezáltal is rendkívül hátrányosan befolyásolta és ezen hátrányos helyzet még elviselhetlenebbé válnék, ha az aranyparitásos fizetések megállapításakor azt az elvet, hogy általában a tisztviselők egy rangosztállyal magasabb fizetést élveznek mint a békében, általánosítani és a gyógypedagógiai tanárok státusára is vonatkoztatni fogják.

b) Fájdalmas csapás volt a gyógypedagógiai tanárookra a fizetésegységsítési rendelet, mely státusunkat a kor- és igazgatói pótlékoktól minden kárpótlás nélkül megfosztotta, jöllehet ezek a pótlékok fizetés természetével biró, nyugdíjba is beszámítandó illetményünket képezték, melyek után a kereseti adó és nyugdíjjárulék is levonatt.

Kegyelmes Urunk! A gyógypedagógiai tanárok összessége abban a biztos reményben bátorzkodott az itt előadott indokokra mély tisztelettel rámutatni, hogy azokat Nagyméltóságod jóindulatú elbirálásban fogja részesíteni és igazságos ügyünket közmegnyugvásra fogja kegyesen elintézni.

Legyen szabad tehát alázatos kérésünket újból megismételni és ügyünket Nagyméltóságodnak kegyes jóindulatába ajánlani.“

E kérvényhez még két táblázat csatoltatott, amely számszerűleg tünteti fel a gyógyped. tanári státus életkor és szolgálati évek szerinti megoszlását. Szomorú adatokat mutatnak ezek a táblázatok. Amíg pl. egy 32 éves el. isk. tanító a IX-ik fiz. osztályba jut, addig vannak gyp. tanárok, akik még 40 éves korukban is a X-ik f. o.-ban vannak. Szolgálati évek szerint pedig a gyp. tanári státusnak kb. a fele rosszabb helyzetben van az el. isk. tanítóknál. Sajnos, a nagy nyomdaköltségek miatt a két táblázatot nem közölhetjük egész terjedelmében.

Vollmann János (Újpest) ajánlja, hogy a nagygyűlés méltósága és az egységes akarat demonstrálásaképen a nagygyűlés a kérvénytervezetet vita nélkül egyhangulag fogadja el.

Lett József (Kecskemét) jelenti, hogy a kecskeméti kartársak felkérésére *Zsitvay Tibor* nemzetgyűlési alelnök úr szívesen vállalta küldöttségeink vezetését. Jelenti még, hogy a miniszter urak szombaton fogadják küldöttségünket. Ajánlja, hogy a nagygyűlés válasszon egy végrehajtóbizottságot, amelyből a küldöttség is alakul. Ennek tagjaiul ajánlja: Herodek Károly, Éltes Mátyás, Istenes Károly, Schulmann Adolf, Lett József, Szabó Károly, Puha László, Szabady Géza, Keményffy Károly, Szlavkovszky Endre, Kegler Ferenc, Karnay Árpád, Schannen Péter, Lengyel Gyula és Zsenathy Dezső kartársakat. Ajánlja még, hogy kérvényünk nyujtassék át a miniszterelnöknek, a kultuszminiszternek és pénzügyminiszternek, a kultusz- és pénzügymin. államtitkároknak, a nemzetgyűlés elnökének és ügyosztályunk vezetőjének.

Völker József (Sopron) ajánlja, hogy a küldöttség tagjai — minthogy a vidékieknek lehetetlen minden küldöttségben résztvenniök — egy-egy vidéki intézetet is képviseljenek a személyükkel.

Török Sándor (Szeged) ajánlja, hogy a végrehajtó-bizottság a vidéki intézeteket írásosan tájékoztassa eljárásának eredményéről.

Az indítványokat és a határozati javaslatot a kérvénytervezettel egyhangulag fogadta el a nagygyűlés, amely az elnök zárószavával és a Himnusz eléneklésével ért véget.*)

Hiszünk az igazság győzelmében!

Hangkapcsolódások a magyar beszédben.

(Különös tekintettel a siketnémák hangos beszédére.)

Irta: *Istenes Károly*.

(Folytatás.)

II. Két vocalis találkozása és kapcsolódása.

A magyarnyelv vocalisainak a száma — nem véve külön az ú. n. hosszú magánhangzókat — összesen 9. Ezek a következők: *á, a, o, (ó) u, (ú), e, é, í, (i), ö, (ő) ü, (ü)*. Ez a 9 vocalis $9 \times 9 = 81$ féleképen kerülhet össze egymással a magyar beszédben. Erről a 81 esetről alább táblázatos kimutatást közlünk. A könnyebb szemlélhetőség és a szakszerű elrendezettség kedvéért négy csoportba osztjuk be ezt a 81 esetet. A nyelv nyugalmi helyzetéből kiindulva külön csoportosítjuk:

a) a hátulsó-felső nyelvállással keletkezett vocalisoknak hátulsó-felső nyelvállású vocalisokkal való kapcsolódását;

b) a hátulsó-felső nyelvállással keletkezett vocalisoknak elülső-felső nyelvállású vocalisokkal való kapcsolódását;

*) Küldöttségünk eljárásait és annak eredményeit lapunk „Hivatalos részében“ ismertetjük. Szerk.

c) az elülső-felső nyelvállású vocalisoknak elülső-felső nyelvállású vocalisokkal való kapcsolódását; s végül

d) az elülső-felső nyelvállású vocalisoknak hátulsó-felső nyelvállású vocalisokkal való kapcsolódását.

Külön csoportosítjuk ezenkívül a fonetikailag változó — s külön a fonetikailag nem változó eseteket.

Megjegyezzük azonban, hogy a változók csoportjába úgy az e táblázatba, mint pedig a következő táblázatokba csak azokat a változó eseteket osztjuk majd be, amelyeknél egy bizonyos fonetikai változás feltűnően nyilvánvaló. Így: feltűnően nyilvánvaló pld. az assimilatió, a hangbetoldás, a hangkiugrás, a képzés helyének teljes-, avagy csak részleges megváltozása, végül a képzés módjának teljes-, vagy részleges elváltozása. Azt aztán, hogy az itt felsorolt fonetikai jelenségek az adott esetekben milyen természetűek s gyakorlatilag hogyan és miként alkalmazandók a siketnémák kiejtéstaniítása során, a táblázatokhoz fűzött „Általános tudnivalók“ és „Részletes tudnivalók“ című fejezetek alatt fogja tárgyalni e könyv.

1. táblázat.

Vocalisnak vocalissal való találkozása.							
Hátulsó-felső nyelvállású hátulsó-felső nyelvállásúval.		Hátulsó-felső nyelvállású elülső-felső nyelvállásúval.		Elülső-felső nyelvállású elülső-felső nyelvállásúval.		Elülső-felső nyelvállású hátulsó-felső nyelvállásúval.	
áá, áa, áo, áu ; aa, aá, ao, au ; oo, oá, oa, ou ; uu, uá, ua, uo.		áe, áé, ái, áö, áü ; ae, aé, ai, aö, aü ; oe, oé, oi, oö, oü ; ue, ué, ui, uö, uü.		ee, eé, ei, eö, eü ; éé, ée, éi, éö, iü ; ii, ie, ié, iö, iü ; öö, öe, öé, öi, öü ; üü, üe, üé, üi, üö.		eá, ea, eo, eu ; éá, éa, éo, éu ; iá, ia, io, iu ; óá, óa, öo, öu. üá, üa, üo, üu.	
Változatlanok.	Változók.	Változatlanok.	Változók.	Változatlanok.	Változók.	Változatlanok.	Változók.
A fentiek mind	—	áe, ae, oe, ue, áö, aö, oö, uö, áü, aü, oü, uü.	ái, ai, oi, ui ; áé, aé, oé, ué.	ee, éé, ü, öö, üü, eö, eü, ée, éö, éü, ié, iö, iü, öe, öi, öü, üe, üé, üö.	eé, ei, ié, óé, üi, éi.	ea, eo, eu, éu, óa, óa, öo, öu, üá, üa, üo, üu.	eá, éá, éa, éo ; iá, ia, ió, iu.

Az 1. táblázathoz fűzött magyarázat.

1. Általános tudnivalók.

1. Minden olyan esetben, amikor fonetikailag szorosan együvé tartozó két vocalis kapcsolódik egymáshoz, a siketnémák kiejtésztanítása közben a következőkre legyünk figyelemmel:

a) Az első vocalis kezdő levegője jóval erősebb és bőségesebb, mint a második vocalis kezdő levegője.

b) A második vocalis kezdő levegője viszont valamivel erősebb és bőségesebb, mint az első vocalis végső levegője, de korántsem oly bőséges és erős, mint az első vocalis kezdő levegője.

Megjegyezzük azonban, hogy a folyékony beszéd — a fonetikailag együvé tartozó két vocalis között, — nem tűri a szünetet. A két vocalis kapcsolódása tehát akkor helyes, ha a két vocalis zöngés levegője teljesen egybeolvadtan hangzik és hallatszik.

Erre a fonetikai jelenségre részben a *tapintás*, részben pedig a *látás* révén hívható fel a beszélni tanuló siketnéma figyelme.

a) A *tapintás* révén vagy úgy hívható fel a jelenségre a siketnéma figyelme, hogy a mellkas jellegzetes funkcióját (az első pillanatban hirtelen ereszkedő-, majd pedig egyenletesen lassuló mozgással ereszkedő funkcióját) érzékeltetjük neki, vagy pedig úgy, hogy az ajkak elé tartott kézfejen azt érzékeltetjük, hogy az első vocalis kezdő levegője bőségesebb is és erősebb is, mint a második vocalis kezdő levegője, végül pedig úgy, hogy az első vocalis hangoztatása közben megszorítjuk a siketnéma kezét s azt fokozatos gyengítéssel megszüntetjük. A második vocalis hangoztatásakor újra megszorítjuk a kezét, de nem oly erősen, mint az első esetben s ezt a kézszorítást is fokozatos gyengítéssel szüntetjük meg.

b) A *látás* révén kétféleképpen szemléltethetünk e szempontból. Mégpedig:

a) Kézitükröt tartván a siketnéma ajkai elé, arra hívjuk fel a figyelmét, hogy az első vocalis levegője jobban elhomályosítja a tükröt, mint a második vocalis levegője.

b) Az első vocalist nagyobb és vastagabb betűalakokkal írván, arra figyelmeztetjük őt, hogy az első vocalist nagyobb nyomatékkal ejtse, mint a második vocalist.

2. Két vocalis kapcsolodván egymáshoz

a) a két vocalis közé karakterisztikus *j*-t szúrunk azokban az esetekben, amikor az *á*, *a*, *o*, és az *u*, *i*-vel, vagy amikor megfordítva az *i*, az *á*, *a*, *o*, és az *u*-val kapcsolódik össze;

b) a két vocalis közé *j*-sített hangot szúrunk azokban az esetekben, amikor az *á*, *a*, *o*, és az *u*, az *é*-vel, vagy megfordítva, amikor az *é*, az *á*, *a*, *o*, *u*-val kapcsolódik össze.

Ugyancsak *j*-sített hangot szúrunk még a következő vocalisok közé: *eé*, *ie*, *ié*, *őé*, *üi*, és az *éi*.

(A megfelelő példákat lásd a *B*) fejezet alatt!)

B) Részletes tudnivalók.

1. Az első táblázat első oszlopában elhelyezett vocalisos hangcsoportok, vagyis azok, amikor a hátsó felső nyelvállású vocalisok hátsó-felső nyelvállású vocalisokkal kerülnek össze a magyar beszédben, nem esnek át különleges fonetika változáson, azaz: nem kerül közéjük kapcsolóhangként sem karakterisztikus *j*, sem *j*-sített hang. *Példák: rááll, ráadás, ráolvas, ráún, munkaadó, faállvány, Faraó, Ausztria, hóolvadás, lóállomány, boa, lóugrás, tanúul, szarúárú, Aragua, borjúorr.* Hogy azonban a siketnéma az itt bemutatott vocalisos hangcsoportokat ne töredezetten, hanem simán kapcsolja egymáshoz, azért a kiejtéstaniítás közben a következőket tartsuk szem előtt:

a) A két vocalis zöngéje egy pillanatra se szakadjon meg.

b) A két vocalis levegőjét úgy ossza be a siketnéma is, hogy az első vocalis kezdő levegője bőségebb és erősebb legyen, mint a második vocalis kezdő levegője.

c) A beszédet módosító szervek, ez esetben az ajkak és a nyelv, minden szünet nélkül metesesen kerüljenek a nyiltabb helyzetből a zártabb helyzetbe, az elülsőbb helyzetből a hátsóbb helyzetbe, avagy a zártabb helyzetből a nyiltabb helyzetbe s végül a hátsóbb helyzetből az elülsőbb helyzetbe.

2. Az első táblázat második oszlopában elhelyezett vocalisos hangcsoportok, vagyis azok, amikor a hátsó-felső nyelvállású vocalisok elülső-felső nyelvállású vocalisokkal kerülnek össze a magyar beszédben, részben nem esnek át, részben pedig átesnek bizonyos különleges fonetikai változáson.

a) Nem esnek át a következők: *rásik, faeke, szóegyeztetés, falueleje, ráönt, ha ön, apró örömk, a falu örültje, ráüt, faültetés, löügetés, a varjú ül.*

Az itt felsorolt s példákkal illusztrált vocalisos hancsoportok kapcsolatajánál a B) 1 a) c) pontok alatt mondottak tartandók szem előtt.

b) Különleges fonetikai változáson esnek át a következők: *fáim = fájim, lábaim = lábajim, ollóim = ollójim, tanúim = tanújim.* Ezekben az esetekben a két vocalis közé kapcsolóhangként karakterisztikus *j* hang ékelődik. Ez a kapcsoló, karakterisztikus *j* úgy jön létre, hogy amikor az adott esetekben a nyelv az egyik vocalisról áttér a másik vocalisra, útközben — nyelvkényelmi szempontból — előbb a *j* képzési helyére kerül, azaz: azon keresztül megy át a másik vocalis helyzetébe.

Csak *j*-sített kapcsolóhang kerül a következők közé: *ráér = rá-j-ér, almaérés = alma-j-érés, Noé = No-j-é, tanúé = tanú-j-é.*

A fentemlített *j*-sítés úgy és akkor keletkezik a magyar beszédben, amikor a nyelv valamelyik hátsó-felső nyelvállású vocalis helyzetéből egy bizonyos

elülső-felső nyelvállású vocalis helyzetébe menvén át, nyelvkényelmi szempontból hosszabb, vagy rövidebb ideig, többé, vagy kevésbé, legalább is megközelíti a *j* képzési helyét is.

Megjegyezzük végül még azt is, hogy az itt felsorolt hangcsoportok kapcsolásánál is szemelőtt tartandók a B) 1. a)—c) pont alatt mondottak.

(Folytatása következik.)

A vakok intézeteinek szervezete, fejlettségi állapota különös tekintettel a Vakok Budapesti Kir. Orsz. Intézetére.

(Folytatás.)

A vakok számára több élethivatási pálya áll nyitva, ezek közül főképen az ipari oktatás eredményeit emelem ki. Én azt tartom, hogy a teljes vakoknál az ipari produktumok azok, amelyek figyelmünket megragadhatják és bámulatot kelthetnek bennünk. Az értelem fejlesztését természetszerűnek minősítem, mert megvan hozzá a szükséges lehetőség. De hogy az aránylag durva tapintóérvék olyan finom, sőt művészi számba menő produktumok előállítására képessé tegye a vakot, az több, mint amennyit az elemzés nélkül elgondolni lehet. Az iparágaknak számtalan fázisa van, amelyek a vakok boldogulását vannak hivatva biztosítani. A főelv az élethivatási pályák megválasztásánál az egyéni arravalóság.

Még sok egyebet és aktualitásánál fogva érdekeset lehetne e tárgyra vonatkozólag előadni, ámde a tér korlátoltsága befejezésre figyelmeztet. Mielőtt ismertetésemet befejezném, legyen szabad egy és más dolgot országos intézetünkről előadni:

A Vakok Budapesti Kir. Orsz. Intézete létesítésének eszméje, bár egy fenkölt gondolkozású, bíborban született magyar főherceg lelkéből fakadt, de, hogy úgy mondjam, nem szeparasztikusan létesült. Jól lehet, nekünk már voltak a legrégebb időkben kiváló vakjaink, milyen egyebek között vak Béla királyunk, stb. de ezek semmiféle nyomot sem hagytak a magyar társadalomban arranézve, hogy a sok-sok névtelen szegénysorsú vak gyermekkel és emberrel valamit kellene és lehetne csinálni. A külföld adta meg erre a példát, közelebbről a bécsi intézet szolgált a dicső emlékezetű József nádornak mintaképpül és gondolat-ébresztőül arra, hogy 1826-ban létesítse Magyarországon a vakok számára az első intézetet. Az intézet első igazgatói, Beutl és Dolegálek, idegen származásúak, idegen ajkúak, a magyar érzés és gondolatvilágot nem ismerők, de jó szándékú tanférfiak voltak, akik szakismereteiket, lelkesedésüket a legnagyobb humanista közvetlen közeléből szítták magukba: a hírneves Klein apó, a vakok bécsi cs. és kir. intézeteinek igazgatója volt tanító-mesterük. Szinte azt kell feltételeznünk, hogy a magyar tanügyi férfiakat a vakügy nem nagyon érdekelte és hatotta meg, az ő sasszárnyon járó lelkük

ide, a mélységbe leereszkedni kezdetben nem tudott. Csak a harmadik igazgató volt magyar ember, de ez is a kegyesrendiek, a hírneves és oktatási munkájuk után mindenütt becsült piaristák társulatából került ide. A negyedik igazgatót unokaöccse személyében már ő kreálta, aki bár alapos ismerője volt a vak ügynek, de mint doktor juris, mégis más irányban fejtette ki tevékenységét kora ifjúsága éveiben. Dr. Mihályik Szidor közel 30 évig volt orsz. intézetünk igazgatója, akit aztán a nagynevű Pivár Ignác váltott fel az igazgatói székben. Dr. Mihályik Szidor működése az intézetre rányomta a maga sajátos bélyegét. A szubjektivitás dominálta a helyzetet, nemcsak a pedagógiai irányelvek alkalmazásában, hanem az intézeti kormányzás és nevelésben is. Dr. Mihályik Szidor feltétlenül nemeslelkű ember volt, aki muzsájának, a zenének, hűséges sáfárjává szegődött, de szem elől tévesztette a közeli németországi fejlődési processzusokat, amelyek szerint a vak egyén arra az élethivatási pályára képzendő ki, amely egyéniségének leginkább megfelel. Ő alatta az intézetben per longum et latum a zene kultiváltatott. Tagadhatatlan ebben nagy eredményeket ért el, de rendszertelen állapotok kaptak lábra az intézetben. Megfordult itt annak idejében a zeneköltők királya Liszt Ferenc is, akinek több vak zenész játéka a figyelmét lekötötte és velük szívesen foglalkozott. Mihályik idejében történt, hogy az eddig pestvármegyei intézetként működő intézetünk 1873-ban országosított. Dr. Mihályik Szidor 1880-ban létesítette a „Vakok orsz. önképző, segélyző nyugdíjgyeletét“, melyből aztán kifejlődött Pivár Ignác agitációja és Vitár Rezső megértő támogatása folytán dr. Nárαι-Szabó Sándor államtitkár óhajára a Vakokat Gyámolító Orsz. Egyesület.

Pivár Ignác, a nagy készültségű, ritka munkaerejű, fáradhatatlan buzgalmű és nemeslelkű igazgató, az intézetet sok nehézség és küzdelmes munka után a helyes vágányra terelte. Megtette azzá amivé lennie kellett, nevelő- oktató intézetté, áttelepítette a felnőtt vakokat a gyámolító egyesületbe, az intézetnek formális oktató jelleget adott s amit mindenki nem tud megérteni és méltányolni, mert ismerni kellett volna az akkori állapotokat, rendet és fegyelmet teremtett. E két szó, óh mennyi fáradságot és küzdelmet és lelki tevékenység kifejtését rejt magában. Ezt talán csak én tudom kellőképpen megérteni és értékelni, aki Pivárnak mindenkor hűséges segítő és munkatársa voltam. A braille-rendszernek a rendes tárgyként való bevezetése és a magyar nyelv természetéhez való alkalmazása az ő munkájának érdeme. Sokat, nagyon sokat dolgozott a jó Pivár Ignác, amelyeknek megírása az ifjú generációnak okulásképpen nagyon célszerű volna. Csavarni kell egyet a kalaidoscopon és át kell térnünk az intézményünkkel tesvérintézmény rövid ismertetésére. Értem ezalatt a Vakokat Gyámolító Orsz. Egyesületet, amely szervezet olyan szép, olyan tökéletes, amilyenhez hasonlót külföldön is alig lehet találni. Ami nálunk egy kézben van, az külföldön szétforgácsoltan szintén megtalálható. De én az egységet mindig sokra becsültem, mert az abban rejlő erőt felismertem. Ezt

az egységet egyesek széttagolni törekszenek. Oh mily szerencsétlen a gondolat és kimondhatatlan veszedelmet rejt magában az egész ügyre nézve! Én magam is a haladásnak híve vagyok, de mindig tartózkodtam és tartózkodom a meg nem érett dolgok alkalmazásától. Nekem a nézetem az, hogy elsősorban az egész vonalon állíttassék vissza a restitució in integrum, mert ha Nagymagyarországban a régi szervezettel tudtunk dolgozni, a gépezetnek további működése Csonkamagyarországon is kell hogy megfeleljen. Ha aztán tényleg mutatkozik valamelyes hiba, valamelyes javítás, az elől elzárkózni nem szabad, azt reparálni kell, mert az egészségtelen stagnálás az ügy halálát jelenti.

A Vakokat Gyámolító Orsz. Egyesület, mint az egész országra kiterjedő szervezet, felette szép intézményeket tart fenn a vakok javára. Budapesten van a központi foglalkoztató intézet világtalan nők számára. Itt működik a vakok társasköre, amelynek külön igazgatása van s a társaskör rendkívül becses tevékenységet fejt ki a családos és intézeten kívül élő vakok anyagi és erkölcsi támogatása tekintetében. Van a foglalkoztató intézeteknek ugyan-csak külön igazgatás alatt ifjú vakok iskolája és végül az egyesületnek van egy igen szép braille-könyvtára. A vidékre is kiterjesztette áldásos működését, Szombathely, Szeged és Miskolc azok a városok, amelyekben a mi váraink, az egyesületnek szép intézményei vannak elhelyezve, amelyek egyike-másika szakadni készül az alma matertől.

Sokan abban a nézetben vannak, hogy a vakok intézménye nálunk Magyarországon tökéletesen ki van építve. Ez tévedés. Ha viszonyba hozzuk intézményünket más humánus intézetek szervezetével, akkor talán fölénybe vagyunk. Hogy itt még sok a tennivaló, az kétségtelen, pl. Budapesten a férfi vak munkások részére hiányzik a foglalkoztató műhely. Viszont a sok nőt Budapestre centralizálni nem szolgálja az egészséges haladást. Ujpesten csak az egyik nem számára van orsz. menház t. i. a nők részére, pedig vannak elaggott és munkaképtelen férfiak is, akik reménykedve várják a jobb jövőt, mikor fognak számukra is megnyilni a kapuk. Aztán egy nagy fogyatékosága az egyesület intézményeinek a pénzhiány. Alkotni, eredményeket elérni, a külfölddel a nivót megtartani forgótöke nélkül nem lehetséges. Már pedig az ú. n. kulturfölelőnek ezen a ponton is kifejezésre kell jutnia.

Erre vonatkozólag is sok egyebet lehetne és kellene mondanom, de legyen elég ennyi! Mindent egybefoglalva, hálával lehetünk eltelve a kormány jóságos gondoskodása, a társadalom megértő felkarolása és a jó emberek önzetlen támogatása iránt. Intézményeink állnak. Egyik-másik bár igen szegényesen, de én hiszem, hogy most már az út csak felfelé vezet és a tatarozásnak, a rendbehozásnak, a fejlesztésnek és alkotásnak időpontja érkezett. Úgy legyen!

Herodek Károly.

Adatok a siketnéma-gyermekek orvosi vizsgálataihoz.

III. közlemény.

Közli: *Dr. Bárczi Gusztáv* áll. siketnéma intézeti szakorvos.

A némaságot előidéző okok között jelentős szerepet játszik a siketség. Magát a siketséget megakadályozni, vagy a siketséget korrigálni therapeutikus beavatkozással azonban még nem tenné a némát beszélővé, csak beszélővé-tételét jelentékenyen megkönnyítené.

Úgy a siketnéma-int. tanároknak, mint a siketnémákkal foglalkozó orvosokban mindenkor észrevehető a törekvés: a halláshoz jutni, a halláshoz férközni. Itt-ott olvashatunk is epochalis eredményeket, amelyek azonban elszigetelten maradtak, amelyek általános munkaalappá nem váltak, sőt sok esetben reakciót váltva ki, a néma füléről a figyelmet teljesen a szemre terelték.

Nézetem szerint, el fog következni az az idő, amikor nem minden „siketnémát” egy és ugyanazon *mintá* szerint fognak tanítani, hanem amikor a drága siketnématanári energiát aethyologiai, kórbonctani elváltozások alapján fognak majd céltudatosan igénybe venni. Az ilyen alapon igénybe vett energia mindenestre célravezetőbben fogja működését kifejezni s nem fog dekadenciákhoz vezetni.

Hogy ez idők eljövételét siettesük, fel kell dolgoznunk a siketség aethyologiai és kórbonctani kérdéseit. Nem új kérdések, igen sok neves, hivatásos természetbúvár foglalkozik velök. A kérdések azonban oly nehezek, hogy nem lehetünk elég sokan ahhoz, hogy észrevételeink, megfigyeléseink porszemecskéit összehordva segítsünk megfejteni e fontos szociális kérdések komplexumát.

Mult alkalommal reámutattam Hammerschlag vizsgálataira, aki a született siketség diagnosisjának alapfeltételül a sokszorozódást jelöli meg, amely sokszorozódás vizsgálatai szerint főleg a vérrokon házastársak gyermekeinél tapasztalható.

Siebenmann a *Retinitis pigmentosa* jelenlétét is elfogadja a degeneratív siketség diagnostikai alapjául. Utóbbi betegség a látóideghártya elfajulása, mely legtöbbször egyéb idegrendszeri elfajulásokkal: elme gyengeség, siketség, mint degenerációs jelenség fordul elő. A látótér igen szűk, a beteg emiatt a térben nehezen tud tájékozódni, dacára kitünő centrális látásának, mert mindig csak a fixált pontot látja élesen. Évtizedek telhetnek el, míg a centrális látásélesség is romlani kezd.

A bpesti intézetben e kórkép egy testvérpárnál van igen jellemzően jelen.

A. L. 21. jelenleg 19 éves könyvkötőtanonc. Periferikus látásélessége a látótér középpontjától átlagosan 24—25 fok, ez nem szűkül. Járása teljesen ataxiás, dacára a vestibularis izgathatóságának.

Testvére: A. L. 21. 15 éves. 7 éves koráig a szülő látásdifferenciákat gyermekén nem vett észre. Járása tántorgó volt. Iskolába jutása, főleg az

írástanulás megkezdése a szemre terelte a figyelmet. Látótere a fentivel majdnem azonos.

Vérrokon szülők gyermekei, ahol e két degenerált gyermek közé egy egészséges leánygyermek iktatózott.

Mint harmadik jellemző diagnostikai tényezője a degeneratív siketségnek a Vestibularis intaktsága fenti esetben is jelen van, mivel úgy forgatásra, mint galvan áramra a vestibularis normálisan reagál.

Ez utóbbi kérdésre élénk világot vet Hammerschlag és Frey vizsgálati anyaga. E vizsgálatokból kiderült, hogy azok a degenerációs siketségi esetek, melyeknél forgatásra a vestibularis reakciót nem adott, még más súlyos degenerációs tüneteket is mutattak. Az ú. n. később megsiketülteknél ép vestibuláris mellett pontos hallásmaradványokat lehetett találni, míg vestibularis kiesésnél a hallásnak nyoma sem volt.

Az általam leírt két esetben is tapasztalható nagyfokú ataxia ép vestibuláris mellett teljesen beleillik a többi szerző által leírt kórképbe és megerősítést nyerhet ama megfigyelés, hogy a degenerációs siketség nem csupán a periphericus érzékszervekre vonatkozik, hanem a centrális idegrendszerre is kiterjeszti hatását.

Itt kapcsolódik bele e kérdés, a helyes diagnosis felállítása, a gyakorlati életbe.

Fenti két gyermeket alkalmam volt több éven át tanítani. A nagyobbik gyermeket IV. és V. osztályban tanítottam, ahol részére a földrajz, a leírószemléltető oktatás igen nagy nehézségekbe ütközött. Térképraizot képtelen volt elkészíteni, írása mindvégig bizonytalan vonalakból tevődött össze. A leolvasás, a számtan tanítása különös nehézségekbe nem ütközött. A kisebbik fiút I. osztályban tanítottam. Ennél az írás szinte leküzdhetetlen akadályokba ütközött, feltűnő volt egy szokatlan tremor, melyet én akkor még nem tudtam magamnak megmagyarázni, s melyet igen sokszor talán itt-ott drasztikus fellépésemnek tudtam be. Ennek az lett a következménye, hogy helytelenül, mindent elnéző nevelési módszerre tértem át, ami azzal bosszulta meg magát, hogy igen nehezen és lassan tudtam vele haladni.

Pedig csak a centrális látóteret kellett volna pontosan ismernem, s a fiú előhaladásában zökkenések nem álltak volna be.

A siketnéma-intézetek növendékanyaga igen különféle aethyologiai momentumok alapján rekrutálódik.

Feldolgoztam a bpesti intézet 1893—1903., tehát 10 évi anyagát, ahol összesen 250 siket gyermekről van szó. Ez anyag megtalálható a 727—922. iktatású szakorvosi vizsgálati könyv 1—250-ik oldalán.

A váci intézet u. e 10 évi anyagát szintén feldolgoztam. Itt a növendéklétszám 260. Tehát az összstatisztika 510 siketnéma-int. növendékre vonatkozik.

Ismeretlen ok 133, agyhártyalob 94, vörheny, 67, lues 24, degeneráció 74, kanyaró 18, szülés 9, dyphteria 10, alkohol 8, tbc 15, epilepsia 5, számár-

hurut 6, égés 3, táplálkozási zavar 4, esés 18, tifusz 15, eclampsia 5, influenza 1, elgázolás 1, összesen 510 eset.

Ebből az 510 esetből:

1. Hallásra nem vizsgáltatott meg	90
Hallása volt (ad conch. — 7 m.-ig)	110
Hallása nem volt	310
	<hr/>
	510
2. Harmadíziglieni hozzátartozó sik.-n. családtag	26
Testvérek között siketnéma volt	44
Testvérek között siketnéma nem volt	440
	<hr/>
	510
3. Szülők vérrokonok voltak biztosan	32
Szülők vérrokonok voltak nem biztosan	16
Szülők nem voltak vérrokonok	462
	<hr/>
	510

Eléggé tanulságos adatok. Elsősorban részemre a legtanulságosabb az, hogy az anyakönyvi lapok orvosi része gondosan töltsék ki, mert túl soknak találok az „ismeretlen“ okból származó siketek számát. Fontosnak találok, hogy a vizsgáló orvos leletei után minden esetben írja alá a nevét. Az ilyen nagy anyag, mint amelyet pl. az én statisztikám is felölel, megérdemli a gondosságot és pontosságot és kár az összes tétel jóságát feláldozni az „ismeretlen“ tétel alatt végzendő munkamegtakarításért.

Igen soknak tartom a hallók számát is. Ez a szám azonban semmivel sem nagyobb a külföldi statisztikák hasonló tételétől és azt bizonyítja e tétel, hogy igenis szükség van a növendékeknek hallás szerint való szétválasztására és jogosultságuk van azoknak a törekvéseknek, melyek mindenáron a siketgyermek füléhez óhajtanak férközni, s hogy a hallási gyakorlatoknak igenis van anyaguk a siketnémák intézeteiben.

Az adatok mindenesetre teljesen igazolják úgy Hammerschlag—Frey, valamint Siebenmann vizsgálati eredményeit a degeneratív siketnémaság a vérrokon szülők és a sokszorozódást illetőleg.

A vérrokonságból származó családok degenerálási fokozódására pár érdekes adatot közölhetek.

Vác A. 32. sz. esete: V. I. szül. 1886. jan. 28-án. Dobhártyák nem láthatók. Idült gégehurut. Jobb fülén 3 m hallás, bal fülön 1 m. 17 (tizenhét) testvére volt, kik közül 9 elhalt és pedig: 4 halvaszületett, 2 veleszületett gyengeségben, 1 agyhártyagyulladásban, 2 tüdővészben halt el. Másod- harmadfokú rokonai között több iszákos van. Három nagybátyja elmebeteg. Egy férjezett nővére gyógyult elmebeteg. Nagyatya szintén elmebeteg. Szülei negyedfokú unokatestvérek, *szépszülei testvérek* voltak.

Vác A. 132. esete: K. V. szül. 1892. VII. 25. Kisfokú orrhurut. Veg. Aden. A szülők harmadfokú unokatestvérek. 2 testvére siketnéma, 1 testvére eclampszában, 1 pedig agyhártyagyulladásban pusztult el.

Vác A. 134.: N. K. szül. 1894. II. 20. Szülei vérrokonok, egy testvére siketnéma.

Vác A. 140.: K. A. Mindhárom testvére siketnéma. Szülei is siketnémák.

Vác A. 142.: N. V. Szülei unokatestvérek, két testvére siketnéma.

(Folytatása következik.)

Szemle.

Az új olasz tankötelezettségi törvény, mely 1923. évi december 31-én 3,126. szám alatt szentesítettett a siketnémákra és vakokra is kiterjesztetett. Az erre vonatkozó rendelkezések: II. fejezet. A vakok és siketnémák oktatásáról.

5. §. A tankötelezettség a vakokra és siketnémákra is kiterjed, ha azok más, oly fogyatékossgal nincsenek terhelve, mely oktatásukat lehetetlenné tenné. A siketnémákra a tankötelezettség a tizenhatodik életévig terjed.

6. §. A királyi rendeletek a közoktatásügyi és belügyi minisztériumokkal egyetértőleg meg fogják állapítani, hogy a jelenlegi vakok és siketnémák intézetei milyen feltételek mellett kötelesek a jelen törvény 5. §-ában megjelölt tanköteles gyermekeket felvenni; hogy az állam mennyi költséggel járul hozzá az ilyen gyermekek nevelésével foglalkozó magánintézetek törvényszerű és a didaktika követelményeinek megfelelő átalakításához, hogy a törvény által eléjük szabott feladatoknak meg'elelhessenek.

Az eddig fennálló intézetek speciális gyermekkertekkel is kiegészíthetők.

7. §. Abban az esetben, ha a szülők tanköteleskorú vak vagy siketnéma gyermekeik neveléséről magánúton gondoskodnak, kötelesek a tizennegyedik, illetőleg a tizenhatodik életévben gyermekeiket a megfelelő intézetek egyikében magánvizsgának alávetni.

8. §. A 6. §-ban körülírt intézetek igazgatói, tanári, vagy segédtanári állásaira senki sem nevezhető ki, aki erre vonatkozó speciális képesítését az e célra szolgáló intézetekben meg nem szerezte.

9. §. A megelőző §-nak megfelelőleg, a vakok tanárainak kiképzésére, királyi rendelettel, tanárképző fog felállítani.

A siketnéma-intézeti tanárok kiképzésével továbbra is a milánói királyi siketnéma-intézettel kapcsolatos tanárképző van megbízva.

10. §. A közoktatásügyi miniszter megbizatik, hogy a jelenlegi helyzetnek megfelelőleg, 1924. július 1-től kezdődő hatállyal, évi két millió líra fedezetet állítson be a költségvetésbe a siketnémák és vakok intézetei számára, a következő rendeltetéssel:

a) a vakok királyi intézeteinek fenntartására, ily tanárképző-intézet létesítésére és a vakok gyámolítására;

b) a vak- és a siketnéma-gyermekkertek fenntartására és létesítésére;

c) a vak- és a siketnéma-intézetek épületeinek átalakítására és javítására;

d) a fentjelzett gyermekkertek felszereléseinek és tanszereinek beszerzésére;

e) siketnéma-tanulók ösztöndíjaira;

f) a vakok és a siketnémák nevelésénél felmerülő egyéb kiadások fedezésére.

A közoktatásügyi miniszter javaslata alapján, a pénzügyi miniszter rendeletileg fogja megállapítani a fedezet elosztását és elszámolási módját.

11. §. A királyi siketnéma-intézetek vezetői személyes felelősség mellett kötelesek a növendékek vallási, egészségügyi és testi neveléséről, szellemi és ipari kiképzéséről és oktatásuk más formáinak nyújtásáról is gondoskodni, amint azt a közoktatásügyi miniszter a jelen törvény rendelkezéseinek megfelelően szabályozni fogja.

Ezzel a vakok és siketnémák tankötelességének kérdése Olaszországban, mely 1854-ben vetődött fel és 1872-ben már megoldásának küszöbén állott, az olasz szakemberek és a „L'educazione dei Sordomuti“ című szaklap évtizedes küzdelmei után hatékony megoldást nyert.

A „Nordisk Tidskrift för Dövstumskolan“ 1924. 3. számában ismerteti a „Magyar Siketnéma-Oktatás“ 1923. évi 1—10. számait.

Svéd vélemény, „Michels: A siketnémák beszédjének ästhetikája“ című értekezésről:

Kedves Michels úr!

Köszönöm a siketnémák rhythmikus beszédjéről szóló nagyon érdekes értekezését. Teljesen el vagyok ragadtatva tőle és örülök, hogy szaklapomban közölhetem. Már a következő számban meg is kezdem a közlését.

Teljesen osztom a rhythmus jelentőségére vonatkozó felfogását és pedig az Ön által kifejtett összes vonatkozásokban. És nagyon örülnék annak, ha értekezése felnyitná a siketnéma-oktatásügy vezető-embereinek a szeméit, hogy meglássák a helyes rhythmus jelentőségét. A problémát ilyen részletes és meggyőző módon még eddig nem világították meg. Ezzel azt akarom mondani, hogy Ön a siketnéma-oktatásügynek nagy szolgálatot tett, amikor ezt a kérdést oly világos és meggyőző módon megoldotta.

Johan Bergquist, Lund.

A „Cházár András Országos Siketnéma-Otthon“ jelentése az Otthon 1923-ik évi működéséről. Összeállította és kiadta az Otthon vezetősége. 1924. Terj. 16 oldal. Ez a jelentés 44 pontba foglalva tömören és világosan elénk tárja azt a munkásságot, melyet a vezetőség tagjainak kulturális és szociális haladása érdekében a múlt évben kifejtett. Nemcsak elismeréssel, de örömmel is szemléljük az Otthon eredményes munkásságát, abból a szempontból is, mert az iskolából kikerülő siketnéma ifjak az ő védőszárnyai alatt, erkölcsi, anyagi és szellemi támogatásával, biztos léptekkel indulhatnak a könyörtelen élet küzdelmes útján! A zárszámadás 14 millió K bevétellel szemben 10 millió K kiadást mutat fel. A vagyonmérleg 20 millió K. Mi hisszük, hogy a lelkesedés és kitartás még sok értékes eredményt hoz az Otthonnak.

Műszem celluloidból. Samuel Spewack, a World pétervári tudósítója kábel útján tudósítást küldött lapjának Prof. Katz új operálási módszeréről, amelynek alapján újr látóvá lehet tenni a világ vakjainak ötven percentjét: mindazokat, akiknek látóidege sértetlen, csak a szemüknek történt valami baja.

Prof. Katz felfedezésének lényege a fél-műszem: egy celluloid csésze, amit a szem-üregbe illesztenek. A celluloidon átvetődik a fény és a vak újra lát. Az egyetlen szükséges kellék az, hogy a látóideg egészséges legyen. Prof. Katz szerint a vakok ötven percentje ebbe a kategóriába tartozik, még azok is, akik vakon születtek.

Ha a látóideg elhalt, akkor a vakok látásának visszaadására csak egy módon van remény: az optophone nevű készülék útján, amelyen most dolgozik Prof. Katz és amely a fényt hanghullámokká alakítja át.

A World tudósítójának távirata szerint az egész operáció nem tart tovább egy percnél. A vak mindjárt visszanyeri látóképességét. Megrázó esetek játszódtak le minden egyes esetben.

Maga az operáció úgy történik, hogy Prof. Katz kivágja a szem elsorvadt frontrészét és beteszi a celluloid csészét. A látóidegek működésére először nyílik ezzel alkalom és a páciens lát a celluloid szemén keresztül.

A legkülönösebb a dologban az, hogy a szemet meg lehet fogni és a páciens mégis lát rajta keresztül. A fél-műszem keményebb, mint a normális emberi szem. Prof. Katz valóságos tudománnyá fejlesztette ki a vakok látásának visszaadását. Görög szóval nevezte el: tifliratia a neve. A szó azt jelenti: a gyógyíthatatlanok gyógyítása.

A szovjetkormány kórházat bocsátott Prof. Katz rendelkezésére. Háromszáz beteget

tud befogadni a kórház. Prof. Katznak azonban nincsenek orvosi segédeirői és nincsen pénze. Két ápolónőből és egy suroló asszonyból áll az egész kórházi személyzet. Prof. Katz naponta husz órát dolgozik durva bőrruhában és szveterben. Szegény ember, otthona alig van bebútorozva.

Az újságíró egy harminc éves születésétől fogva vak asszony megoperálásának volt a tanúja. Az asszony most már lát. Kicsinyek és mélyen ülők voltak a szemei és ezért nem látott. Ezekben az esetekben Katz szerint a szemizmok átmetszése előretolja a szemet. Celluloid csésze helyett megfelelő erejű nagyító üveget kell használni és a páciens újra lát normálisan.

A munka legnagyobb részét azok között kell végezni, akiket betegség vakított meg — mondotta Katz. Eddig üvegszemet adtak az illetőknek, most olyan szemet kap, amely nemcsak normálisan néz ki, hanem amilyen lát is.

A tudósítói megkérdezte a professzort, hogy nem akar-e külföldre utazni és ott tanítási metódusát.

— Nem — felelte. Nem akarom elhagyni Oroszországot, de szívesen bemutatom módszeremet bármely ország tudósainak. Szívesen lépek levélbeli összeköttetésbe az Önök orvosaival is és elküldöm nekik az operáció technikai leírását és a szükséges fotografiákat.

— Természetesen meg vagyok arról győződve, hogy ez az operáció megbecsülhetetlen jótéteményt jelent az emberiség számára. Öreg vagyok, de folytatni fogom a munkámat. Ki tudja, talán még jobb eljárást is sikerül találnom.

Az orosz orvosok, akik tanúi voltak Katz operálási módszerének, két táborra oszlanak. Valamennyien egyet értenek abban, hogy az eredmények csodálatosak, de az egyik tábor azt állítja, hogy az eljárás tudománytalan. Katz kórházának betegei közül ebben a hónapban nyolcat operáltak meg. Az operáció mindegyik esetben tökéletesen sikerült. Az ellenvetésekre Prof. Katz csak mosolyog és azt válaszolja:

— Megírtam pontosan, hogy mit csinálók. Az orvosi világ van hivatva bírálja lenni.

Hivatalos rész.

MEGHÍVÓ

a Siketnémaintézeti Tanárok Orsz. Egyesületének Budapesten, a Vakok kir. orsz. intézetében június hó 7-én d. e. 9 órakor tartandó

XXI. RENDES KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYAK:

1. Elnöki megnyitó. 2. Jkönyv hitelesítőik kiküldése. 3. A XX. közgyűlés jkönyvének bemutatása. 4. Titkár-szerkesztői jelentés. 5. Istenes Károly előadása: Hangkapcsolódások a magyar beszédben. (Különös tekintettel a siketnémák hangos beszédére). 6. Schreiner Ferenc előadása: Érdeklődés és érdekkeltés. (Gyakorlati bemutatásal. Osztály: a vakok int. III oszt. Tan-	tárgy; irálytan. Tananyag: a szó- és mondatalakzatok. Tanítási idő: 20—25 p.) 7. Az évi zárszámadás felülvizsgálása. 8. A költségvetés megállapítása. 9. Indítványok. (A közgyűlés előtt legalább 8 nappal írásban benyújtandók. 31. §. d.) 10. Tisztviselőik, választmányi tagok és számvizsgálók választása. 11. Szerkesztői, kiadóhivatali főnök és belső munkatársak választása. 12. A jövő évi közgyűlés helye.

Budapesten, 1924. évi május hó 15-én.

Borbély Sándor, elnök.

Schulmann Adolf, titkár.

Választmányi gyűlést tart egyesületünk a közgyűlést megelőző nap délutánján, június hó 6-án d. u. 5 órakor ugyancsak a vakok kir. orsz. intézetében. Targysorán a közgyűlés előkészítése szerepel.

Közgyűlési tudnivalók. A vidékről feljövő kartársaink elszállásolásáról gondoskodunk. Ebéd önköltségi áron a vakok kir. orsz. intézetében lesz. A rendezést a vakok orsz. int. tanári kara vállalta, a jelentkezések tehát oda intézendők.

Egyesületünk választmánya ápr. 5-én, Budapesten, a snk. áll. intézetében gyűlést tartott. *Borbély* elnök meleg szavakkal emlékezett meg *Mlinkó István* tagunk elhunytáról. Szeretettel üdvözölte *Klis Lajos* tb. elnökünket, akinek e napon volt a 60-ik születésnapja. Szívesen köszöntötte a vendégek sorában *Éltes Mátyás*, *Zsenathy Dezső* és *Lengyel Gyula* gyp. kartársakat. Örömmel és hálással vétetett tudomásul, hogy *Ő Excellenciája* hathatósan támogatja egyesületünket, *Klug Péter* a szegedi tanárok nevében elismerését fejezte ki *Schulmann Adolf* szerkesztőnek munkásságáért. *Darvas Olga* km. tan. a tagok sorába lépett. Legfontosabb tárgyát a tanárok anyagi ellátásának a kérdése képezte, amelynek kapcsán több indítvány tétetett és amelynek eredménye az április 10-i nagygyűlés lett, amelyről külön tudósítást közlünk e számban.

A pénztáros értesítése. Erre a lapszámra még tetemes adósságunk (600,000 K) van. Kérem a tagdíj pontos levonását és sürgős beküldését.

A V. K. M. 29,723/1924. sz. r.-vel tudomásul vette *Borbély* bibliografiájának bemutatott kéziratát és felhívta, hogy a 8 kötet megjelentetésére vonatkozó költségvetést terjesszen elő. Ezt a költségvetést a váci orsz. fegyintézet megadta és ez már illetékes helyre terjesztetett. Örömmel és bizakodóan várjuk a miniszter úr döntését.

A végrehajtó-bizottság a gyógypedagógiai tanárok április 10-i nagygyűlésétől nyert felhatalmazása és utasítása folytán, április 12-én, *Zsitvay Tibor* nemzetgyűlési alelnök és *Sz. Szabó Zoltán* képviselő vezetésével küldöttségileg nyújtotta át memorandumunkat a kultuszminiszter úrnak. *Ő excellenciája*, aki ezúttal is szívesen fogadta küldöttségünket, *Zsitvay Tibor* és *Herodek Károly* beszédére azt válaszolta, hogy tőle telhetőleg mindent megtesz a státus helyzetének a megjavításáért, mostanában 40 előléptetés léssen, bár ez sem tünteti el a bajokat, amelynek eredője az, hogy a tanárok a Károlyi-kormányzat idején végrehajtott tizetésrendezésből kimaradtak. *Ő excellenciája* reméli, hogy a kinevezési lehetőségek során, státusunknak hihetetlenül lesúlyedtt állapotát orvosolhatja.

Április 11-én, majd április 14-én küldöttségünk *Kerntler* pénzügyminiszteri államtitkár úrnál tisztegett, aki meleg jóakarataról biztosított és körülbelül ezeket válaszolta: Kérelmükből látom, hogy a tanítókkal egyenlően, sőt rosszabbul vannak fizetve. Mélyen fogom tanulmányozni az Önök kérését és segíteni is akarok Önökön. (Április 14-én, délben, történt meg az a megrendítő esemény, hogy *Kegler* kartársunk, aki a pénzügyminisztériumba induló küldöttségnek tagja volt, útközben, a Hunyady János-úton, szívszélhűdésben hirtelen elhunyt.)

Április 12-én, majd április 15-én küldöttségünk az ügyosztályban *dr. Huszka* miniszteri tanácsos úrnak adta elő a státus-kérelmét, aki szívélyesen fogadott és a legmelegebb támogatásról biztosított.

A pénzügyminiszter úrnak, a miniszterelnök úrnak és a nemzetgyűlés elnökének szóló kérelmeket *Zsitvay* alelnök úr adta át személyesen.

Küldöttségünk mindenütt megnyugtató benyomásokat szerzett és így bízva remélhetjük, hogy a legközelebbi kinevezési lehetőség során státusunknak kirívó és aggasztó helyzete orvosoltatik.

A mi gyászunk.

Az utóbbi hetekben — alig egy hónap alatt — szokatlan ritkítást végzett sorunkban a halál. A meg- vagy elérett kalász mellett a gyenge hajtást sem kimélte meg; sőt erős törzseket is ledöntött egy pillanatról a másikra. Ím! a fájdalmas beszámolóink:

MLINKÓ ISTVÁN.

Kivétel nélkül szerettük kedves személyiségét, mindnyájan nagyrabecsültük kellemes tulajdonságait, míg élt; — megdöbbenünk hirtelen jött halálhírére, s a veszteség őszinte fájdalomérzésével kísértük ki utolsó útjára az állandó hű barátot, az érdemes szakembert, a nagytevékenységű társadalmi munkást, a gyöngéd fiút, testvért, férjet, gondos apát, a kötelesség és becsület érzékeny lelkiismeretű lovagját. Mindenkinek volt vesztesége, kinek szerencséje lehetett őt ismernie.

Két emberöltő határmagaslatán álva s áttekintve a harmadik emberöltő életmezejére is nem találok közöttünk senkit, kiben kar- és kortársainak tisztelete, szeretete, becsülése oly összhangzatosan egyesült volna, mint ő benne. Az öregebbeknek nincs miért mondanom ezt, az ifjabbaknak pedig, kik közléről még nem ismerték őt, talán hiába is mondom, mert vérükig, meggyőződésükig úgysem hatolhat be a szó, de mégis hirdetem az elhunyt jeles férfiúnak érdemeit s az igazság kedvéért, a szép, jó és nemes eszme dicséretét a jövőnek szóló eleven példaadásért.

Nemes volt ő a szónak közeli és távolabbi mélyreható jelentésében. Őseitől nemcsak kutyabőrön örökölte az érdemnek nemeslevelét, de néhai édesatyjának: Nemes Mlinkó Mátyásnak hazafias, vallásos és erkölcsös érzülete is reámaradt drága hagyatékként. A Nemes Mlinkók hevesvármegyei Besnyő községben és környékén ma is a köztisztületnek és nagyrabecsülésnek háborítatlan osztályosai. Néhai kedves Pista barátunknak is váci szűkebb család-köri nevelődését az fejlesztette ki még nemesebbé s tette értékesen gyümölcsözővé, hogy ifjú éveit után alkotó korszakának elején sorsa arra a tájra vezette — Egerbe — hol a közelben őseinek szelleme s az élőknek példája még megkapóbban építette ki lényének nemes ívelésű szerkezetét.

Lelkének hazafias és vallásos tartalmát a hagyományok tisztelete mellett a család-alapítás boldogító érzete tette még teljesebbé, összhangzatosabbá, ragyogóbbá. Megértő, gyöngéd, gondos felesége, négy szépművészi, egészséges szevezetű és jól nevelt gyermeke tették boldoggá kedves otthonát s adták meg hivatali és társadalmi működésének azt a lendületet, melynek nyomában tisztelet, becsülés, vonzalom, ragaszkodás, szeretet és rajongás támadt kedves személye iránt vármegye és országszerte.

Az egeri siketnéma intézet elvetett kis mustármagját az ő fáradságot nem ismerő áldozatos tevékenysége fejlesztette ki nagyra és rokonszenves, megnyerő társadalmi modora tartotta fenn és illesztette bele Eger kulturális intézményeinek szép sorozatába. És nincs Eger városának oly társadalmi alakulata, melyben az ő résztvevő tevékenysége ott nem lett volna. Innen magyarázható meg, hogy temetése a város közönségének oly nagyfokú részvételével folyt le, hogyha szabad e profán szóval jellemezni a gyászt, részvétel szinte tobzódott az.

Mi, kiket e lapnak szakköre foglal egybe, a kartársak egyik legtevékenyebbjének, s a Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesülete oszlopos tagjának korai kidültét fájjaljuk halálában. Én pedig ezeken felül a 30 éves, soha meg nem ingott, igaz, hű barátom drága emlékét is őrzöm kegyelettel.

M. I. 1894-ben lépett Vácot a siketn. oktatás szolgálatába. 1901-ben Egerbe rendeltetett az itteni új s. n. intézet szervezésére. 1901. X. 10-én lépett házassági frigyre Fodor Terikével Váci Fodor Imre pápai lovag leányával. E frigyét két fiúval és két leánnyal áldotta meg az Ég. Az intézet anyagi és szellemi ügyeinek intézésén felül a város és megye minden társadalmi mozgalmában tevékeny szerepet töltött be. A polgári, papi és katonai köröknek egyaránt egyik legkedveltebb, legbecsültebb tagja volt a Siketnéma-int. Tanárok 1909. évi közgyűlésének felelhetetlenül kedves emléke elválaszthatatlan az ő nevével. Halála 1924. III. 30-án d. u. 4. óra-

kor hirtelen jött percek műve volt. 52 évet élt. Haláláról családja és az egri siketn. intézet tanári testülete és az „Egri Hangya” adott ki gyászjelentést. Temetése oly szokatlan nagy néptömeg részvétele mellett folyt le — ápr. 1-én d. u. — hogy ahhoz mérhető rég nem látott Eger. Kriston Endre püspök temette; koporsója mellett 6 szónok mondott búcsúzókat, köztük Sturm József tanár az intézet részéről, egy siketnéma-tanuló a növendékek nevében, Klis Lajos tb. eln. a S. I. T. O. Egyesülete képviselőjében.

KEGLER FERENC.

A kötelességét teljesítő katona példaképe volt. Fiatalon kivítva a parancsnoki tisztet, de munkaszeretete és a sors számkivetettjeihez forró vonzalma sohasem tántorították el a közkatona örhelyéről. Nehéz róla szavakat mondani. Becsületesség, pontosság, alaposág... ezek a köznapivá sülyedt szók minősítik, jellemzik Őt legjobban. E tulajdonságai az Ő nyomában könnyet és mosolyt, legmélyebb emberi érzéseket fakasztottak. Sírját körülálló, emberré lett siketnéma-növendékeinek és az iskolapadokban hagyott kis, fénytelen szemű, vak gyermekeknek a könnye az, ami hangtalanul és fénytelenül, de minden elismerésnél és búcsúztatásnál méltóbban és mélyebben gyászolja Őt. Ember volt Kegler Ferenc, aki akkor volt boldog és megelégedett, ha társaiért bármit is tehetett, aki hitvesi önfeláldozásával utánozhatatlan és felülmúlhatatlan példáját adta a krisztusi Embernek.

Az elszólítás a közért való munkájának teljesítése közben, a mindig szívesen szolgáló örhelyén érte, váratlanul, egy percről a másikra. Súlyos, nagy teherpróbák, a háború kitörése óta állandó kálváriajárás volt Kegler Ferenc élete, de mintha a sors is azt bizonyítaná, hogy Neki az akadályok elhárítása, a megpróbáltatások türelmes keresztviseleése volt a feladata, akkor tért meg tőlünk, amikor végre a sok hányattatás után az első nyugodt állomásra érhetett.

Nekünk e lap betűróvóinak külön gyászunk az Ő elmulása. Éveken át az Ő tiszta szelleme sugározta be e lap hasábjait, éveken át szerkesztői tollával e lapban is szolgálta ügyünket, miközben több éven át egyesületi ügyeinknek titkári teendőit is a legtelkiismeretesebb gondossággal és pontossággal végezte. Soha, soha egy pillanatra sem szűnt meg a közügynek a legmunkásabbja lenni. A kötelesség később egy másik, exponált örállomásra szólította. Mosolyogva, szelíd tekintetével minden ellentállást, minden hidegséget feloldva állott meg ott is és tette néhány nap alatt kedves családi fészekké a siketnémák körmöcbányai intézetét.

Sok örhelyen állott, sok parancsot teljesített, de pontos, alapos, fegyelmezett munkavégzéséből mindenütt a szeretet melege érzett ki. Ez a szeretet érez és nem szavakat keres. Érez és hangtalanul, belül, mélyen gyászol. És gyászolni fog sokáig, mert az Ő szeretetének melege felejthetetlen, erős meleg.

49 éves volt. Egyesületi ügyben tett útjában, 1924. április 14-én, halt meg, hirtelen, a budai Lánchídfőnél. 1899 óta van pályánkon, 1907-ig Vácott, 1915-ig a budapesti siketnéma-intézetnél mint tanár, 1915-től körmöcbányai siketnéma-intézeti igazgató. 1919. március 27-én magyar magatartásáért a csehek kiutasították. Május 15-ig Vácott faláit menedéket, augusztus végéig Kaposvárott volt, 1921. december 15-ig ismét Vácott helyezkedett el, ez időtől pedig a vakok budapesti intézetében kapott alkalmazást. 1908–1914-ig titkára volt a SNIT. Orsz. Egyesületének; 1911–1920. végéig pedig szerkesztője a lapunknak. Április 17-én temették el a kerepesi-úti temetőben. Ravatalánál, sírjánál Herodek Károly vakok-intézetbeli igazgató s egy vak-növendék tanítványa állt s Nagy Péter egyesületi alelnök búcsúztatta el, vak-növendék tanítványai pedig gyászdalokat énekeltek. Gyászjelentést az özvegye és a vakok-intézetének tanári kara adott róla. Temetésén a családtagokon és jóbarátain kívül résztvettek a siketnémák, vakok és gyógypedagógiai budapesti intézetek tanárai s a váci, egri, szegedi kartársak képviselője. Koszorút tettek többek között: a vakok-intézete, a váciak és egyesületünk.

ZEMKÓ PÉTER.

E kedves barátunkat, e derék férfiút is élte derekán vesztettük el. A halál útjában Ő volt a harmadik. Nem akarunk, de nem is tudnánk párhuzamot vonni, hogy melyik volt kedvesebb szívünknek, értékesebb a lelkünknek. Csak annyit érzünk, hogy örökké mosolygó arca, finom

modora, emelkedett szellemvilága, önzetlen és áldozatra kész kartársi és baráti érzelte drága, drága kincsünk volt.

Jelmezése helyett kivonatosan ideiktatjuk a sírja felett elhangzott búcsúszót, melyet egyesületünk elnöke mondott:

Kedves Zemkó barátunk!

Az életnek és halálnak e határán földi részed ím az anyaföld kebelébe kívánczok, mielőtt lelked már az Egekurához tért. Neked nincs kétség úton; minket azonban e földhöz még baj s öröm kötöz: földi mértékkel mérlegeljük az életet s halált. Földi összetételünknek e felbomlása facsaró érzést támaszt szívünkben, jajszót hoz ajkunkra s könnyet sajtól a szemünkbe. De nem az érhető fájdalom könnyecskéjeit kívánom még inkább sürűsíteni, nem a panaszhangot akarom még zokogóbbá tenni, hanem az elköltözött nemes léleknek értékes tartalmát óhajtom a gyászolók elé vetíteni, hogy némi vigaszt találjak abban magam s mások számára is.

Nem siratni tehát, de magasztalni óhajtom kedves halottunkat. Mert gazdag volt Ő a dicsérendő tulajdonságokban. Egyik legszebb ékessége a szerénysége volt, amely el-betakarta a felületes szemlélő előtt az Ő nem mindennapi értékességét. Pedig lelke, műveltsége, a széleskörű olvasottsága révén túlszárnyalta éveit számát s meghaladta valamennyi kortársát. Ismeretanyagból oly mennyiségűt összegyűjtött, hogy annak keretében a bölcselkedés útjai is megnyíltak előtte. Gondolatának gyökerét a lélek mélyébe és elrejtett zugaiba is be tudta eresztetni; eszméi pedig a hétköznapiasság önző, poros légrétegén mindig felülemelkedők voltak. Minden közügyünknek lelkes támogatója volt, de nem az arany-bálvány imádata, mint inkább az eszménynek szóló hódolat jellemezte egyéniségét. Tiszta szíve, naiv hite, romlatlan lelke azonban nemes értelemben vett oltár-bálvánnyá emelte azt, aki vagy ami rajongó lelkét megfogta.

Így viszonylott Ő pályájához, tanítványaihoz s tanártársaihoz általában, de így különösebben feleségéhez s azokhoz, kiket Ő lelkében a tisztelő-, becsülés-, szeretet-, tekintély-piedesztálgára emelni méltónak tartott. Az emberek iránti nemes érzése oly gazdag forrású volt, akár mint egy törzsbeszökent életerős fának tavaszi nedvkeringése amily bőséges. Teste azonban törekeny volt kezdettől mindhalálig.

Talán ez is lehet az oka annak, hogy előbb kidúlt, életének derekán, mielőtt még sokoldalú olvasottságának lelki kincstárából valamit is rendszerezve kibocsájthatott volna a szellem-élet piacára. De életfájának nemes fajtáját virágjáról is megismervén, eltesszük, megőrizzük emlékét, miként a gondos kertész is galyat vesz a nemes fából oltóanyagul — a további fokozó nemesítés végett.

Kedves, néhai barátunk! Bár igen-igen fáljaljuk, hogy szellemi és erkölcsi kiválóan értékes lényednek letéteményes földi porhüvelyét elveszítvén, eltemetjük, de az a tudat, hogy nem éltél hiába, hogy életed példát és buzdító okot ad: tt valamennyiünk nemesbülésére, — ez emlékjelt állít sírod fölé; mi pedig a könnyön is átható gyönyörérzetével fogjuk emlegetni, hogy Te a mi büszkeségünk voltál. A kor mértékével mérve, Te tanítványnak mondtad magadat — szerényen; én meg lelki szükségletem jóleső kielégítését éreztem abban, hogy egyik legértékesebb barátomnak tudhattalak, nevezhettelek.

A sírod körül ím ily nagy sokaságban egybegyűlt tisztelőid között a magamé mellett a Siketnéma-Intézeti Tanárok Országos Egyesületének e végső tisztességtevésével búcsúzom Tőled. Isten veled!

42 éves volt. A siketnéma-oktatás szolgálatába 1904-ben lépett. 1905-ben Szegeden, aztán mindvégig a budapesti siketnéma-intézetben teljesített szolgálatot. A veszes kór távoli tünetei nem új keletűek. Halála 1924. április 21-én állt be, temetése április 24-én a kerepesi-úti temetőben ment végbe. A budapesti siketnéma-intézeti tanárokon kívül a testvérintézetek tanárai majdnem teljes számban megjelentek. Képviselőileg ott voltak a váci, egri, szegedi kartársak is.

Különfélék.

A vakok orsz. intézetének emlékünnepe. A magyar humánus ügynek f. é. március 23-án ünnepe volt. E napon ünnepelte a *vakok budapesti kir. orsz. intézete* országosításának 50-ik évfordulóját. A meleg, bensőséges és magas nivójú műsoros ünnepségen *József Ferenc* főherceggel és *Zsófia főhercegnővel* az élen nagyszámú és előkelő közönség vett részt. A kultusz-kormányt dr. *Huszka Jenő* min. tanácsos képviselte. Képviselve volt Pest vármegye, a szűfváros, továbbá számos egyesület és intézmény. Az intézetet 1825-ben a pozsonyi diétán a karok és rendek közreműködésével a dicsőemlékezetű *József főherceg nádor* keltette életre.

1826-ban az intézet Pestre került és Pestvármegye és Pest városa a nádor támogatásával az intézet fennállását és fejlődését biztosítja.

Miðn az intézet a társadalom jószágos támogatása folytán megfelelelő alappal birt, *Beóthy Lajos*, Pestvármegye alispánja, javaslatot tett az országosításra. *Trefort Ágost* kultuszminiszter az 1873-ik évi XXXI. törvénycikkben valósítja meg az intézet országosítását. Az intézetnek ma 207 szegénysorsú vak növendéke van s egyike a kontinens legnagyobb és legnépesebb intézeteinek.

Megható volt, amidn az üdvözlések során dr. *Grosz Emil* professzor a szemészeti klinika részéről 1 millió K adományt jelentett be a vakok Braille-könyvtára javára. Egyesületünk nevében *Záborszky* tanár, választm. tagunk köszöntötte az intézetet.

Egy felejhetetlen szép nap. emlékével távozott el mindenki a vakok megmentésére szánt szeretet hajlékából.

(V. ö. Herodek K: Ötven éves évforduló M. S. O. 1923. 11—12. sz. Szerk.)

Klis Lajos hatvan éves. Oktatásügyünk egyik mestere, a bpesti áll. sn. int. kar-társaknak 20 év óta általánosan tisztelt és szeretett vezetője: *Klis Lajos* igazgató ápr. 5-én föltötte be születésének 60-ik évét. Ennyi életév általában is jelentős idő; de mennyivel inkább ritka és tiszteletet gerjesztő ebben az esetben, *Klis* direktornál, aki életéből közel 40 évet szentelt önfeláldozóan a kultúra szolgálatának s kinek neve épen a hazai szak-oktatás legnehezebbikével a magyar siketnéma oktatás- és neveléssel és annak nyugati nivóra juttatásával forrott szorosán egybe. *Klist* a születésnapj fordulón meleg szeretettel köszöntötték testületének tagjai, kiknek nevében *Keményffy Károly* fejezte ki a munkatársi jókívánatokat; majd az int. növendékek nyújtották át ez alkalomra készített munkáikat. Külön köszöntötték még az ünnepeltet: a *tanárképző hallgatói* és az *Orsz. Siketnéma Otthon*. Mi is ragaszkodó tiszteletünk kifejezése mellett kívánjuk az ősz mesternek, hogy áldásos munkásságát a jövőben is jó egészségben folytathassa!

Klis Lajos megvált tanárképzői tanszékétől. A gyp. tanárképző tanári karának febr. 22-én tartott gyűlésén *Klis* ig. levélben jelentette be, hogy előadó-tanári működésének 26-ik évében végleg lemond utolsó tanszékéről: a snk. oktatása történetének és irodalmának előadásáról. Erdemes ennél az eseménynél egy pillanatra megállani és *Klis* tanárképzői működését a jövő életrajzírója számára adatként megrögzíteni. *Klis* a folyó évben fölti be közszolgálati működésének 39-ik és tanárképzői tanári működésének 26-ik évét. Közszolg. pályáját a kolozsvári ref. főkollégiumban kezdte meg 1885-ben mint osztályvezető-tanár, utána 10 évig a temesvári sn.-intézetben működött mint r. tanár és h. igazgató, majd ezután Vácott az orsz. kir. intézetben mint r. tanár, h. igazgató és szaktanácsi jegyző. A tanárképzőn való előadói működését is Vácott kezdte meg. 1904-től a bpesti áll. intézet igazgatója. 1887-től pedig évente miniszteri biztosi minőségben küldetett ki az intézetekhez. 1902-től 8 egymásutáni éven át ügyv. elnöke volt a S. I. T. O. E.-nek.

A *sn.int. ill. a gyógyp. tanárképzőn* 1897-től—1922-ig, tehát 25 éven át a snk. élet-, lélek- és neveléstanát és a szervezettant adta elő. E tárgyakat jelenleg Istenes Károly adja elő. 1898-tól—1923-ig a snk. oktatásának és irodalmának történetét (most Michels Fülöp) és 1905-től—1922-ig a snk. oktatásának módszertanát (most Nagy Péter) adta elő. A sn. okt. szaktárgyain felül 1900—1904-ig a vakok és szellemileg fogyatékosok oktatása történeti fejlődésének is előadó tanára volt. E tárgyak előadója azóta Herodek Károly, ill. Berkes János.

Klis Lajos nagy munkásságának a méltó értékelésénél számba veendő az a körülmény, hogy 39 évi r. tanári és igazgatói közszolgálatával párhuzamosan egy negyedévszázadig a tanárképzőnek is előadó-tanára volt. Tárgyaiban az alapvető munkákat kellett elvégeznie, a jegyzeteket összeállítania, a rendkívül nagy anyagot áttanulmányoznia stb. Ami valóban nagy energiát és tudást igényelt, amely munka elvégzésére valóban csak az elhivatott pedagógus képes. *Klis Lajos* ezt a nagy munkát mint egész férfi végezte el, nem kímélvén idejét és szervezetét. És ime elkövetkezett az idő, amidőn a nagy munka az ő erős szervezetét is kimerítette és a munka némely részének a másnak való átadására készítette, hogy az ifjabb kartársaknak módjuk legyen megfelelő előkészülettel örökébe lépni... és, hogy összegyűjtött szakirodalmi adatanyagát nyugodtabban befejezhesse. Tehát csak a munka minőségét cseréli fel *Klis* akkor, amidőn tanszékétől megválik. A pihenésnek ehhez a fajtájához adja neki a Mindenható még sok erőt, friss szellemet, hogy minél jobbat és többet dolgozhassék a snk. ügyéért, úgy — amint ő mondja — pihenve. Ebben a munka — pihenésben a mi szeretetünk veszi őt körül.

Ellenbach János, Éltés Mátyás igazgatónak s a Magyar Gyógypedagógia felelős szerkesztőjének édesatyja elhunyt, 79 éves korában, Ikrényben, január 29-én.

Kováts Zoltán Temesvárról a siketnémák szegedi intézetéhez osztatott be szolgálat-tételre.

A **siketnémák szegedi** intézete internátussal bővült, amelynek költségeit adományokból és államségélyből fedezték.

Hegedüs János c. kir. főigazgató, ny. kassai kir. kath. tanítóképző-intézeti igazgató f. é. március hó 8-án, 64 éves korában, Budapesten elhunyt. A megboldogult Kassa kulturális életében jelentékeny vezetőserepet vitt és a siketnémaügynek is lelkes barátja volt. A cseh megszállás az ő magyar lelkének lehetetlenné tette az ősi Kassán való maradást és Nyiregyházára költözött. Halálát feleségén és kiterjedt rokonságán kívül nevelt leánya: *Zsembay Ferené* váci kir. siketnéma-intézeti tanár felesége és az *ungvári siketnéma-intézet* volt tanárai is gyászolják, akiket a megboldogult nemes egyéniségéhez a szeretet, tisztelet és barátság emléke fűz.

Id. Bárczi Gusztáv ny. melleki igazgató-tanító, f. é. márc. hó 17-én, 44 évi érdemes tanítói munkásság után, 66 éves korában, az elszakított Komáromban elhunyt. A megboldogultban *dr. Bárczi Gusztáv* a nagyothallók iskolájának igazgatója és áll. siketnéma-intézeti szakorvos édesatyját gyászolja. Ny. b.

Mayer Bandika, Mayer András váci kir. siketnéma-intézeti tanár 10 éves gimnazista fia, f. é. márc. 2-án az Úrnak visszaadta ártatlan lelkét. Ny. b.

A **Magyar Gyermektanulmányi Társaság** összel általános munkakiállítást tervez a tehetséges gyermekek és ifjak alkotásaiból. A kiállításnak hét osztálya lesz: rajzi, zenei, kézimunka, irodalmi és tudományos, előadóművészeti és népművészeti osztályai. Föl fogják ölelni a gyermekek alkotásait a 18 éves korig. A rendező-bizottság fölkeri az iskolák vezetőit és tanárait, hogy gyűjtéseiket tehetséges tanítványaik s tanoncaik között már most kezdjék meg. Részletes fölvilágosítást nyújt: Nagy László elnök, Bpest, VIII., Üllői-út 16/b, II. em. 10.

Kriston Endre segédpüspök, február 20-án, az egri Szociális Missziótársulat idei előadás-ciklusát *A társadalom elfeledettjei* címmel növendékeinkről s oktatásügyünkről tartott igen sikerült előadásával nyitotta meg. Az előadó-főpap már régóta lelkes barátja ügyünknek, állandóan jelentékeny anyagi támogatásban részesíti az egri intézetet, melynek működését állandóan élénk figyelemmel kíséri.

Félévi miniszteri biztosokul kiküldettek: *Berkes János* a snk. bpesti és kecskeméti, *Borbély Sándor* a snk. debreceni, a nagyothallók bpesti és a beszédhibások, *Klis Lajos* a snk. soproni és szegedi és a vakok szegedi, *Istenes Károly* a snk. váci, *Herodek Károly* a vakok szombathelyi, *Simon József* a snk. egri, *Tóth Zoltán* a vakok bpesti, *Puha László* a snk. kaposvári intézetéhez.

A V. K. M. egyesületünk támogatására 1 millió K-t engedélyezett.

A Magyar Cserkészszövetség Országos Intéző-bizottsága 1924. évi március hó 12-én tartott ülésén a snk. bpesti áll. intézetét a Szövetség rendes tagjainak sorába, az intézeti „Cházár András“ ifj. csapatot az igazolt csapatok sorába felvette.

A párisi nemzeti sn. int. tanügyi igazgatója *B. Thollon*, lapunk szerkesztőjéhez intézett levelében hálás köszönetet mond a magyar kartársaknak azért a figyelemért, hogy *de l'Epée* Siketnémák oktatása... c. történelmi értékű munkáját, magyarra való fordítása alkalmából neki és a párisi intézet könyvtárának felajánlották.

A snk. kaposvári intézete a „*Faluszövetség*“ őszi kiállításán a tanügyi csoportban *ezüst éremmel* lett kitüntetve. Ugyanezen alkalommal *Hribik L. Aladár* az intézet tanára, az iparművészeti csoportban *aranyérmel* nyert.

Az Országos Siketnéma-Otthon és a külföld. Az Otthon legutóbb üdvözlő levelet küldött a francia siketnémák otthona elnökének, *Eugene Graff*-nak abból az alkalomból, hogy a francia köztársaság elnöke a bejelentéssel tüntette ki őt. Graff sorstárs meleghangú köszönő levéllel válaszolt s az Otthon levelét egész terjedelmében közölte a *Gazette des Sourds-Muets* ez évi februári száma.

Itt említjük meg, hogy a brüsszeli snk. egyesületének 25 éves jubileuma alkalmából is szívélyes hangú levélváltás volt Bpest—Brüsszel között.

A Magyar Gyógypedagógiai Társaság köréből. A Társaság III-ik szakülését febr. 21-én tartotta. Targyosán Schulmann Adolfnak a II-ik szakülésen megtartott „A sn.-okt. útjai“ c. előadásának a megvitatása (I. M. S.-O. 1—3. sz. Szemle rovatát.) és Ákos István igazgatónak tartalmas előadása „A gyógypedagógia múltja, jelen- és jövője“ címmel szerepelt. A Társaság IV-ik szakülésén, márc. 13-án, Schreiner Ferenc tanár adott elő „Indokolt-e a gyógyped. irányzat?“ címen. E szakülésen ügyosztályunk képviselőjében dr. Hoór Károly min. oszt. tanácsos is megjelent. Sorozatos és népes ismeretterjesztő és szakelőadást tartott a Társaság Cegléden márc. 11—12-én. E két napon Ákos, Éltés, Schannen, Tóth, Schulmann, Puha, Füzessy, Ungermann kartársak és Koleszár ottani családfeje bevonásával kilenc előadást tartottak. Ez a körülmény élénken igazolja a magyar társadalom érdeklődését a gyógypedagógia problémái iránt. Ismertető- és propaganda-előadásokat tartott még a Társaság márc. 22-én és 29-én Budapestén a cserkész-ifjúságnak, május 3-án Győrött és május 10-én Szombathelyen a nagyközönségnek és az ifjúságnak. Április 11-én volt a Társaság V-ik szakülése. Targyosán szerepelt Schreiner F. múlt előadásának megvitatása és Lett Józsefnek „Az önkéntes megnyilatkozásra, továbbá a tartalom és nyelv közti viszony érzékeltetésére alapított beszédtanítási módszer“ c. előadása. Május 1-én volt a Társ. VI. szakülése, amelyen dr. Kenyeres Elemér „A gyermeki beszéd fejlődése“ címen tartott előadást.

Balázs Géza v. aradi sn.-int. tanár, a vakok bpesti kir. orsz. intézetéhez osztatott be szolgálatra.

Keményffy Károly bpesti áll. sn.-int. tanárnak, f. é. febr. 10-én, a Kelenföldi ev. Leánykör teadélutánján, műsor keretében, egy vallásos prólógusát adták elő a templom-alap javára.

Krüzseli Erzsébetet, aki a váci kir. orsz. sn.-int.-nek volt a növendéke, az *Erdélyi Irodalmi Társaság* ez évi márciusi közgyűlésén *rendes taggá* választotta. Krüzselynek sok szép hangulatos költeménye jelent meg régebben a Siketnémák Közlönyében is. Az ő néma világból fakadó dalai most az elszakított magyarság lelkét üdítik.

Az Orsz. Sn.-Otthon márc. 9-én tartotta meg XVII. évi rendes közgyűlését a snk. bpesti. áll. intézetében. *Keményffy* tanár-elnök megnyitója után *Tóth* titkár számolt be részletesen az Otthon 1923. évi kultur- és szociális munkásságáról. Majd *Ritter* pénztáros mutatta be a számadásokat, melyek 14 milliót meghaladó bevételt és 10 millió kiadást tüntetnek fel. A tisztikar megválasztása folyamán ügyv.-elnökké egyhangulag *Keményffy Károly* tanárt, társelnökké *Rochlitz Gyula* stat. hivatalnokot, alelnökké *Lajos Ferencet*, gazdává *Kentner Antalt*, titkárrá *Tóth Mihályt*, jegyzővé *Pohánka Margitot*, pénztárossá *Pataky Aladárt* választották meg. Választottak még könyvtárosokat, ellenőröket és választm. tagokat.

A Magyarorsz. Elmevédelmi Liga, melynek célja olyan társadalmi egyesülés, amely az elmehygenia érdekében mindenkit érdeklő kérdéseket tudományosan, de amellet nép-szerűen ismertet, március 17-én alakult meg. Elnöke dr. Moravcsik Emil, ügyv.-elnök dr. Oláh Gusztáv, alelnökök dr. Imre Sándor és dr. Rottenbiller Fülöp, titkár dr. Fabiny Rudolf. A gyógyped. tanárokból a következők választm. tagok: Deschensky F., Schannen P., Tóth Z., Schulmann A., Unger mann J., Éltés M.

Helyreigazítás. A M. S.-O. 1923. 11—12. számában a 29. lap 25. sorában „c—g” helyett c’—g”, az 55. l. 9. s.-ban Lenó helyett *Zenó* és a 64. l. 45. s.-ban *Tablo* helyett *Pabló* olvasandó.

Sommaire: Congrès des professeurs medico-pedagogique. — La combinaison des sons dans la langue hongroise et dans la regarde de la parole des sourds. II. (Ch. Istenes.) — L’organisation et l’état des institutions des aveugles, et l’Institution Royale des Aveugles à Budapest. II. (Ch. Herodek.) — Dates sur les recherches auriculaires des s.-m. III. (Dr. A. Bárcki.) — Revue. — Partie officielle. — Notre deuil. — Divers. — Avis du rédacteur.

Contents: The congress of the medico-pedagogical teachers. — Voice combinations in the hungarian language, with special view of the Spech of the Deaf. II. (Ch. Istenes.) — The organisation and state of developement of the schools for the blind, especially the Budapest State School for the Blind. II. (Ch. Herodek.) — Examination of ear diseases on Deaf children. III. (Dr. A. Bárcki.) — Reviev. — Official part. — Our mourn. — Miscellaneous. — Informations of the Editor.

Inhalt: Kongress der heilpäd. Professoren. — Die Lautverbindungen in der ungarischen Sprache, mit bes. Rücksicht auf das Sprechen der Taubstummen. II. (K. Istenes.) — Organisation u. Entwicklungszustand der Blindenanstalten, mit bes. Rücksicht auf die königl. Landesanstalt zu Budapest. II. (K. Herodek.) — Daten zur ärztl. Untersuchung der taubst. Kinder. III. (Dr. G. Bárcki.) — Revue. — Amtlicher Teil. — Unsere Trauer. — Verschiedenes. — Bekanntmachungen.

Szerkesztői üzenetek. *St. J., Eger és S. L., Bpest.* Cikkeiteket a jövő számban hozom. Szíves üdvözet. — K. Lapunk mult évf.-ból költségkímélés miatt nem adtunk külön tárgymutatót.

Kiadó és laptulajdonos: a **Siketnéma-intézeti Tanárok Orsz. Egyesülete.**
A kiadóhiv. vezetője: **Pirovits Jenő.** Szerk. és kiadóhiv.: **Budapest, VIII., Festetich-u. 3.**

Nyomatott a váci kir. orsz. fegyintézet könyvnyomdájában.